

църковно и малко свѣтско образование, готвяйки се за монаси, писари, дякони, четци и т. н.

Въ 1843 година въ Елена пристигналъ отъ Русия *Иванъ Н. Момчиловъ* отъ Горна Орѣховица. Той замѣнилъ килийното училище въ града и наредилъ класно училище (1844 г.). Ученицитѣ отъ манастира се премѣстили въ Елена, гдето, наистина, се издигнала школа за сериозно гражданско образование.

Въ манастира игуменъ хаджи *Нефталимъ* проявилъ голѣма творческа дейность. Той се застоялъ като ръководител на манастирския животъ въ продължение на 52 години (1794 — 1846 г.), преустроилъ съборенитѣ сгради отъ кърджалиитѣ, разработилъ имотитѣ, стегналъ манастирския редъ и привлѣкалъ много поклонници и дарители.

Именно този даровитъ игуменъ отъ първобитна стражарница — спасителенъ домъ при Боаза — създакъ просвѣтенъ страноприемъ обителъ и светилище за раитѣ българи отъ колибитѣ и околнитѣ села.

Споредъ манастирскитѣ архиви подиръ хаджи Нефталима заемали игуменското мѣсто иеромонахъ *Паисий* отъ Церова Кория и *Партений* (1854 — 1855 г.). Ала тѣ не устояли.

Тогава, въ 1855 г., въ манастира постѣпили двама благочестиви и самоотвержени братя, които посветили живота си и дали богатството, което наследили отъ баща си въ Елена, за благолепието на манастира „Св. Никола“. Тѣ били: Архимандритъ *Теодосій* и иеродяконъ *Кесарій*, родени отъ стара набожна фамилия *Недю Хорозовски* (или *Хорозовъ*) въ Елена.

Родолюбивитѣ и заможни братя посетили Иерусалимъ, гдето били пострижени въ монашество. Презъ 1855 г. братята постѣпили въ Къпиновския манастиръ и се предали отъ все сърдце за украсата и уредбата на светата обителъ. Разполагайки свободно съ бащино наследство, братята Хорозови съборили низкитѣ и тъмни стари килии, които бѣ стѣкмилъ Нефталимъ, па издигнали нова голѣма и красива триетажна сграда, която по думитѣ на Д-ръ *К. Иречекъ* била равна на срѣдновѣковенъ замъкъ по стила на Светогорскитѣ манастири-крепости. Братята били честолюбиви и поискали да оставятъ за съгражданитѣ си еленчани и за околнитѣ села единъ величественъ Божи домъ. Тѣ не забравили и името си, та построили и малкъ параклисъ до църквата въ името на „Въведение пресветия Богородици“ (1864 г.). Вътре въ параклиса надъ вратата личи следния надписъ:

„Въ лѣто 1864 игумени и ктитори Светия обителъ сей братія *Хорозовски*, еленчани, архимандритъ хаджи *Теодосій*, свещенодякона хаджи *Кесарія*, собственимъ иждивениемъ направилъ са и изобрази са свети храмъ сей за душевното имъ спасение и въспоменаниемъ“.